

рассказах Ф.Сологуба совмещение реальной и вымышленной жизни происходит лишь на уровне нестандартности сюжета, то в рассказах 1910-х годов – “Турандина”, “Путь в Дамаск” и др. – так же, как и в романе “Творимая легенда”, смешение сказки и реальности, действительности и мечты выступает как важнейшая особенность его творческого метода.

Горбачевська І.І.

Чернівецький національний університет

ТРАДИЦІЙНИЙ СЮЖЕТ ОЧИМА ПИСЬМЕННИКА-ПОСТМОДЕРНІСТА (Д.БАРТЕЛЬМ “КОРОЛЬ”)

За багатовікову історію свого існування артуріана сформувався як цикл традиційних сюжетів, в яких зафіксувались певні елементи, мотиви, що забезпечили їх пізнаваність в інтерпретації різних авторів.

До таких констант можна віднести: час, місце, ключові мотиви артуріани, символіку образів головних героїв. Більшість з них залишаються незмінними в історичних, пригодницьких, фантастичних романах багатовікової артуріани. Але найцікавішими є приклади авторського бачення традиційного сюжету.

Відомий американський письменник-постмодерніст, майстер короткої новели Доналд Бартельм (1931-1989) незадовго до своєї смерті завершив роман “Король”(1990). Цей твір засвідчує, що автор був добре обізнаний з артуріаною й своєрідно трансформував традиційний сюжетно-образний матеріал.

У постмодерністській літературі образи, мотиви із всесвітньо відомих творів присутні на рівні алюзій, ремінісценції, а Д.Бартельм використовує артурівський сюжет значно ширше. При цьому змінюються, розмиваються ті константи традиційного сюжету, які вважались непорушними.

Роман розпадається на окремі розділи, в яких проглядаються мотиви, ситуації, герої артуріани, що створюють своєрідний колаж. У романі змішуються, взаємопроникають два часових пласти: артурівсько-середньовічний та час Другої світової війни, створюється своєрідний час – “час війни”, коли і воїн-лицар, і правитель повинні приймати рішення, а король Артур змушений реагувати й на нові реалії світу. Місце дії не пов'язане з традиційно артурівською Британією, а розширюється до розмірів усїєї Європи і значною мірою є умовним, а не конкретним.

У творі відсутня авторська мова, Д.Бартельм навіть не бере на себе роль оповідача (наратора). Він знаходить цікаву та оригінальну

форму безособової діалогізованої оповіді (за винятком тих випадків, коли розмовляють герої, які мають власні імена). Це змушує героїв особисто мотивувати свої вчинки, пояснювати те, що раніше було сказано в традиційному сюжеті артуріани (наприклад, у романі Томаса Мелорі "Смерть Артура"(1469). Отже, автор на рівні алюзії здійснює формальний зв'язок між сюжетами (традиційним і новим, власним), підсилює інтертекстуальність, вступає в діалог з підготовленим, освіченим читачем. Цей "діалог" нагадує гру "пізнаєш чи ні". Отже, водночас існують два тексти: один для читача, який не знайомий з героями та сюжетом артуріани, тому він обмежується тільки авторським текстом Д.Бартельма, та текст для обізнаного читача, який здатен розшифрувати певні алюзії, ремінісценції з артуріани, зрозуміти самоіронію героїв, які своєрідно мотивують деякі традиційні ситуації.

Головними для автора є не сюжет, дія, а характери героїв, які стають "пародією на архетипи". В романі беруть участь головні герої артуріани: король Артур, королева Гіневера, лицар Ланселот, сенешаль Кей, бастард короля Мордред та інші. Герої Д.Бартельма іронічні як по відношенню до себе, так і по відношенню до інших.

У першу чергу привертає увагу традиційний любовний трикутник Артур – Гіневера – Ланселот, збережений автором, але він набув нового вигляду. По радіо повідомляють, що Гіневера спить з Ланселотом, всі обговорюють це. Виявляється, що король Артур уже дванадцять років не підтримує з королевою подружніх стосунків не тому, що не поважає її, а тому, що їй вже тридцять шість років, а він любить жінок, не старших двадцяти чотирьох. Сенешаль Кей намагається піддати сумніву інтимні стосунки королеви з Ланселотом, висловлює думку, що, може, вони просто разом ходять на ранкову службу до церкви, на що король відповідає: "У Гіневери не більше релігійності, ніж у кішки"(1,с.10). Навіть Ланселот скаржиться на те, що, хоча король Артур любить його як і раніше, але через Гіневеру вони вже давно не бачились. "Про це безугавно говорять по радіо. Для інтересів публіки це навіть важливіше, ніж сама війна" [1,с.16]. А Гіневера страждає через відсутність як короля, який весь час воює, так і Ланселота, бо він нищить драконів. Тож цей трикутник уже важко назвати любовним. Випадкові пригоди королеви остаточно знижують її почуття до рівня вульгарної інтрижки.

В основі артуріани лежить міфологема про вмираючого та воскресяючого правителя, а в романі Д.Бартельма король Артур не одержує смертельної рани в битві з Мордредом. Це означає, що ніхто не забере його для лікування на острів Авалон і, відповідно, не буде звідки повертатись. Фінал роману залишається відкритим.

Література

1. Bartheleme, Donald. The King. London: Secker & Warburg, 1990. – 151р.
2. Hassan, Ihab. What Was Postmodernism and What Will It Become? // 20th Century American Literature After Midcentury. Kyiv: Dovira, 2000. – Р.9-28.
3. Денисова Т.Н. Історія американської літератури ХХ століття. Київ: Довіра, 2002. – 318с.

Логвінов І.І.

Чернівецький національний університет

РОМАН Р. МЕРЛЯ „ЗА СКЛОМ”: ОБРАЗ МОЛОДІЖНОГО БУНТУ В ГОРНИЛІ РЕАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ

Протягом передостаннього століття було написано чимало художніх творів, які порушували тему молодіжного бунту проти міцних, суворих реалій нашого життя. Одному з прикладів незмінного бунтарського характеру молоді присвячується роман-хроніка відомого французького романіста ХХ сторіччя Р.Мерля „За склом”[4].

Оригінальність лейтмотиву цього твору полягає в розкритті протиставлення і протистояння між світоглядом молодих героїв та закутим, аморфним суспільством. Це роман без заборонених тем. Багатогранність тематичного діапазону вражає своїм розмаїттям: любов і расизм, політика і наука, застаріла система освіти і молодіжний рух, який прагне її оновлення.

Зазначимо, що твір відрізняється сюжетною багатоплановістю, великою динамікою наративності, стилістичним різнобарв'ям, тоді, як композиція, на що звернула увагу дослідниця сучасного реалістичного роману О.І.Туманова, підлягає розкриттю основної авторської думки – необхідності вирішення складних проблем з позицій соціальної справедливості [3;6] До того ж, Робер Мерль, творча індивідуальність якого відкарбувала в собі злидні другої світової війни, пише свій твір у досить різкому стилі.

Роман презентує еволюцію поглядів студентів Нантерського університету, яка відбувалась одного дня; події насправді мали місце 22 березня 1968. Безпосередній свідок подій того фатального дня, письменник досить чітко змальовує жваву поведінку натовпу, з якого він вирізняє своїх колоритних персонажів.

Завжди різна сутність кожного зі студентів віддзеркалює основні та протилежні за природою прошарки суспільства цілого світу: бідних і багатих. Письменникові вдалося зсередини показати абсолютно діаметральні погляди людей одного покоління, сформовані під впливом політичних течій анархізму, троцькізму,